

ДОБРИ ЖОТЕВ

КОВАЧ

chitanka.info

И тази пролет дойде както другите — донесе я южнякът. Селяните го чуха да бие крила в стъклата и излязоха навън. Усетили края си, ледените висулки под стрехите сълзяха, а по оснежените хълмове на места избиха черни петна.

Пролетното нашествие събуди у мъжете и радост, и тревога. Как ще посрещнат работния сезон, когато под навесите стояха нащърбени палешници, пукнати коси, претъпени мотики. Нямаха ковач. Всяка година мъкнеха железарите в съседното село. Тамошният майстор обаче заболя още по Коледа и все не можеше да стане.

— Ора — окашля се дядо Боне, — без ковач ич ни нема.

Думите му потънаха във всеобщото мълчание и барабаните на капчуците. Всички мислеха как да се спасят от бедата. Ходи ли се чак в града при ковач!? Пък и не знаеха нито къде са, нито какви са тези ковачи. А време за губене нямаше — черните петна по хълмовете уголемяваха на минути в очакване на пролетната оран.

Момчил подхвърли идея:

— Ковач че ни стане Йоргя!

Йоргя беше циганин. Ни той, ни жена му знаеха думица цигански и все пак цигани бяха, първо, по боята и, второ, по сиромашията — не притежаваха сантим земя. Циганинът препитаваше семейството си с просия. Но просията му не беше просия в обикновения смисъл на думата — селяните, както отделяха за даскала и попа, така и за него. Затова пък той заедно с брат си им свиреха с цигулките си на всички селски хора, кръщенета и сватби. Голямата му къдрава глава представляваше истинско плодородие от дълбоки бръчки, внушителни израстъци, многопластови торбички под очите. Чувал съм дядо да се шегува: „Ако некой отреже Йоргината глава и я на кръстопът побие, кой го не познава, че рече: какъв ли е той генерал!“

Идеята за ковашкото бъдеще на Йоргя завладя всички. Имаше и скептици, разбира се, но те представляваха жалко малцинство. Логиката беше проста — ковачите, познати на съселяните ми, бяха все цигани, следователно всеки циганин носи ковашкия занаят по рождение. Така че щом Йоргя вземе чука, всичко ще тръгне от само себе си.

Самият бъдещ ковач не мислеше по-различно. Още щом чу Момчиловото предложение, се усети поласкан. Само че веднага след

това помръкна. Промяната не остана незабелязана — Ветко се огледа в него:

— Що ти е, бре?

Циганинът наведе глава:

— Така, ама немам ковачница, наковалня, мех.

Хората се спогледаха. Наистина какво би могъл да направи без инструменти? Но макар и трудно, положението не се оказа безизходно, защото Стоимен Иванчов каза:

— Пари немаме, ама секи че продаде по нещо и това си е.

— Че посбреме по некоя пара — дададе Тане, — а запустелото къще у горна махала че стегнеме за ковачница.

Останалите дълго почесваха вратовете си, но в края на краищата склониха така да направят.

Само след седмица една шарена каруца напусна селото, за да докара необходимото. Междувременно набелязаното къще светна подновено. Сума народ се стече на работа. Едни гасеха вар, други месеха глина, трети мажеха.

Шарената каруца не се забави — дойде натоварена догоре. Мехът беше доста голям, та стърчеше вън. Монтирането на ковашките пособия излезе трудна работа. Специално подравняваха пода за наковалнята, търсеха подходящи халки, на които да окачат меха.

Най-после настъпи тържественият миг. Дедо Йордан донесе изкривен палешник. Майсторът трябваше да го изправи. Сам старецът задърпа синджира на меха. Жарта на светля до бяло. Пъхнатият в нея палешник почервя. Ковачът го измъкна с дългите железни клещи, за да го сложи върху наковалнята, обаче го изтърва. Нажеженият метал се заби в пръстения под и заизпуска искри. Циганинът се завайка, вклещи го отново и го тръсна върху ръждясалото чело на дълго неупотребяваната наковалня. Палешникът започна да потъмнява, когато той вдигна тежкия чук. Какъв беше ударът, точно къде беше стоварен, никой не можеше да каже, но едното ухо на палешника тупна на пода като изваден зъб.

Дядо Йордан извика:

— Я гледай, строши се!

Около майстора стояха хора колкото можеше да побере ковачницата — останалите бяха отвън. Очевидците на произшествието

ахнаха, но никой не се надсмя на ковача — случва се. Ветко дори го поощри:

— Нищо де, нищо, Йоргя че го слепи.

— Че го слепим, я — потвърди циганинът.

И запазил присъствие на духа, потопи палешника заедно с отчупеното парче в коритото с току-що налята вода. Металът изцвърча и притихна. Ковачът долепи двете парчета в сглобките на счупено, обви ги с тел да не се разместват и пак в жарта. Дядо Йордан отново задърпа синджира. Полузагасналите въглени оживяха.

В определен миг по преценка на майстора палешникът беше измъкнат и положен върху наковалнята. Чукът се стовари неколкократно отгоре му. Омотаната тел също попадна под ударите и стана като разширени вени на палешниковия гръб.

Окуражен, Йоргя забълъска с всички сили желязото, което всеки знае, се кове, докато е горещо. Дотук добре, само че палешникът замяза на лопата. Ковачът го пъхна отново в огнището с намерение да възстанови многолетния му образ и подобие. Сега металът беше поставен ребром под чука. Последваха удари и палешникът като че започна да прилича на себе си. Но ръбовете надебеляха неимоверно. Наложи се да бъдат посплескани.

Само че желязото изстина. Нуждаеше се от ново нагряване. Майсторът обаче беше нетърпелив — не спря да удря. Ненадейно заедно с предишното счупено отхвъркна встрани и върхът на нещастния палешник и уцели китката на ковача. Потече кръв и замириса на изгорено. Йоргя стисна нараненото място, присви лице от болка и не без достойнство заяви:

— Ей, откога съм ковач, това не ми се е случвало!

Сред всеобщо мълчание нана Ганча се зае да превърза пострадалата ръка.

Поощрени от случилото се, скептиците надигнаха гласове. Останалите не можеха да смелят събитието. Едни обвиняваха палешника — бил престарял. Други чисто и просто се усъмниха в циганската семка на Йоргя. И как иначе, циганин ли е, не може да не е и ковач. Някой от неверниците предложи на майстора да отиде в града и да се научи на ковачълък. Той отказа. Как така ще се учи, когато си е баш майстор! Мнозина го подкрепиха.

Горките ми съселяни! Те не знаеха, че от затрудненото положение можеха да излязат по следния начин: главяват някой ковач другоселец, а тукашния назначават началник на ковачницата. По този начин работата щеше да върви и самият Йоргя щеше да се окаже ковач над ковачите. Защото, както знаем, много началници не могат нищо, обаче седнат ли на началническото бюро, изведнъж стават вещи по всичко. Да, но описаният случай беше преди половин век. Очевидно за подобно разрешение на проблема далече не е бил назрял историческият момент.

Така или иначе, работите се оправиха — болният ковач от съседното село оздравя. Йоргя отново взе цигулката и заедно с брат му тръгнаха по сборове, сватби и кръщенета. В ковачницата се настани кукумаявка.

През един есенен ден пристигна непознат човек, плати каквото можа, натовари ковашките такъми и както сам се изрази, пое през девет села, та в десето.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.